

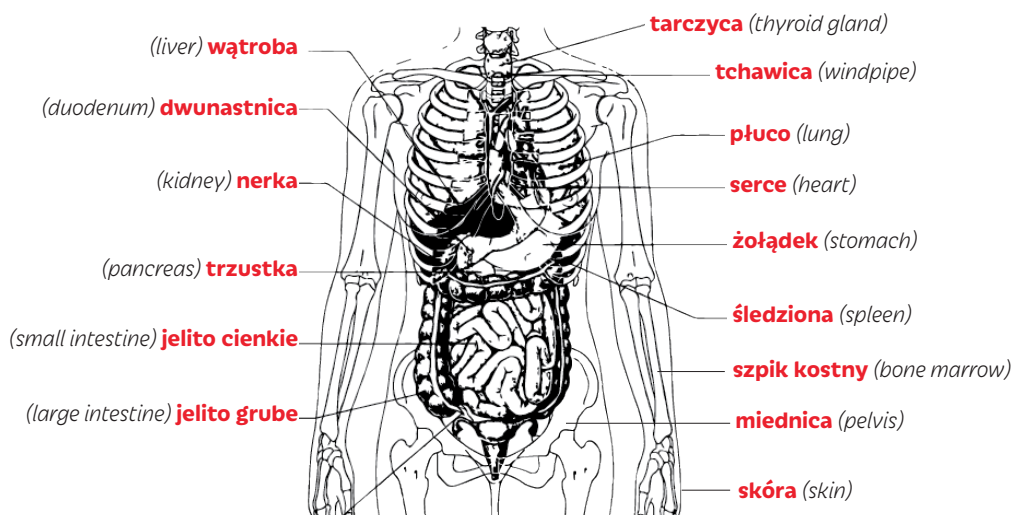
SŁOWNICTWO

1 NARZĄDY

1. Proszę dopasować do definicji najczęściej przeszczepiane narządy i tkanki.

1. skóra	6. trzustka
2. serce	7. jelita
3. nerki	8. szpik kostny
4. płuca	9. tętnica (ang. artery)
5. wątroba	10. rogówka (ang. cornea)

- Najdłuższa część przewodu pokarmowego
- Tkanka znajdująca się wewnątrz kości
- Zewnętrzna, przezroczysta błona pokrywająca gałkę oczną
- Narząd mięśniowy, którego praca warunkuje krążenie krwi w układzie naczyniowym
- Duży gruczoł wytwarzający enzymy ułatwiające trawienie oraz insulinę
- Narządy służące do wytwarzania moczu wydalanego przez moczowody
- Zewnętrzna powłoka (warstwa) ciała
- Narządy oddechowe kręgowców oddychających powietrzem atmosferycznym
- Największy gruczoł człowieka i wielu zwierząt, odgrywający ważną rolę w przemianie materii
- Naczynie krwionośne prowadzące krew z serca do wszystkich tkanek i narządów ciała

- **Błona:** cienka, elastyczna powłoka (ang. membrane)
- **Gruczoł:** struktura występująca u zwierząt wyspecjalizowana w wydzielaniu (ang. gland)
- **Komórka:** podstawowa jednostka budowy organizmów żywych (ang. cell)
- **Naczynie:** rurkowaty przewód w organizmie, którym płynie krew lub limfa (ang. vessel)
- **Narząd:** część organizmu o określonej budowie i funkcjach (ang. organ)
- **Tkanka:** zespół komórek o podobnych cechach i funkcjach (ang. tissue)

SŁOWNICTWO

2 TRANSLANTOLOGIA

Proszę dopasować słówka do definicji, zgodnie z podanym przykładem.

1. przeprowadzać / przeprowadzić - wykonać jakąś czynność, doprowadzić do rozwiązania, zakończenia czegoś
2. _____ - transplantacja
3. _____ - wziąć operacyjnie jakiś organ, tkankę itp. w celu przeszczepienia
4. _____ - osoba, od której pobiera się tkankę lub narząd w celu przeszczepienia innej osobie; też: osoba oddająca komuś krew
5. _____ - osoba, której przetacza się krew, wszczepia się jakiś narząd
6. _____ - kategorie biochemiczne i immunologiczne krwi ludzkiej: A, B, AB, O
7. _____ - obowiązująca próba przed każdą transfuzją krwi, wykonywana w celu wykazania zgodności serologicznej między krwią dawcy i biorcy w zakresie układu ABO i Rh
8. _____ - specjalna substancja tworząca się we krwi, w limfie i tkankach na skutek wprowadzenia do organizmu substancji obcej
9. _____ - stan chorobowy tkanki wywołany zakażeniem lub urazem
10. _____ - odczuć coś, doświadczyć czegoś
11. _____ - zajmujący dużą przestrzeń
12. _____ - uszkodzenie tkanek lub narządów wskutek miejscowego lub ogólnego działania jakiegoś czynnika zewnętrznego
13. _____ - tnąć, oddzielić coś od jakiejś całości
14. _____ - struktura anatomiczna ośrodkowego układu nerwowego, obejmująca wszystkie twory leżące na podstawie czaszki
15. _____ - szkielet głowy
16. _____ - operacja
17. _____ - część ciała służąca do chwytania lub poruszania się (ręka, noga)
18. _____ - zabieg polegający na wprowadzeniu na stałe do organizmu tkanki, narządu, protezy lub stymulatora
19. _____ - część ciała obejmująca staw biodrowy oraz boczną część miednicy i górną zewnętrzną część uda
20. _____ - szyć, przymocować coś do czegoś na stałe
21. _____ - kurczliwa tkanka u człowieka i zwierząt umożliwiająca ruchy kończyn, głowy, tułowia i narządów wewnętrznych
22. _____ - nie przyjąć przeszczepionej tkanki, organu

odrzuć mięsień przyszywać / przyszyć przeprowadzać / przeprowadzić przeszczep
pobierać / pobrać dawca, dawczyni przeciwciało zapalenie doznawać / doznać wszczepienie
rozległy odcinać / odciąć biorca, biorczyni próba krzyżowa
grupa krwi zabieg kończyna biodro uraz pień mózgu czaszka

ROZUMIENIE TEKSTU PISANEGO

3 TRANSLANTACJE W POLSCE

Proszę dopasować odpowiednie nagłówki.

(1) _____
Transplantację **przeprowadził** zespół prof. Zbigniewa Religi w Zabrze. "Nie mieliśmy doświadczenia w robieniu takich operacji, wydawały nam się bardzo trudne i skomplikowane" - mówił Religa.

Przeszczep był udany, ale pacjent zmarł dwa miesiące później. Przed transplantacją serca Religa spotkał się z oporem i niechęcią części środowiska lekarskiego.

(2) _____
Operacja trwała 57 minut, choć przygotowani do niej chirurdzy czekali wiele godzin. Lekarze **pobrali nerkę** od kobiety zmarłej po operacji mózgu. Nerkę dostała 18-letnia dziewczyna. **Dawczyni i biorczyni** zostały dobrane na podstawie zgodności **grupy krwi i próby krzyżowej**, która wykazała, że organizm biorczyni nie produkuje **przeciwciał** wobec dawcy. Pół roku po operacji pacjentka dostała **zapalenia trzustki** i zmarła z prawidłowo funkcjonującą nerką.

(3) _____
Pierwszej transplantacji **wątroby** dokonano w Szczecinie w 1987 r. Niestety, chory zmarł po kilku dniach. Pierwszy udany przeszczep tego **narządu** u dziecka miał miejsce w 1990 r. w Centrum Zdrowia Dziecka w Warszawie (wątrobę dostarczono z Niemiec, z Hanoweru). Operację przeprowadził chirurg i transplantolog dziecięcy - Piotr Kaliciński.

(4) _____
Operacja została przeprowadzona, żeby ratować życie młodego mężczyzny, który **doznał rozległego**

urazu podczas pracy - maszyna do cięcia kostki brukowej amputowała mu większą część twarzy. Próba replantacji **odciętej** części twarzy, którą odzyskano kilka godzin po wypadku, zakończyła się niepowodzeniem. Dawcą twarzy został mężczyzna, u którego stwierdzono śmierć **pnia mózgu**. Lekarze wykorzystali podczas przygotowań do operacji trójwymiarowe wydruki modeli **czaszki**. Wydrukowane na drukarce 3D modele pozwoliły precyzyjnie zaplanować **zabieg**.

(5) _____
Operację z wykorzystaniem technologii druku 3D przeprowadzono w szpitalu w Poznaniu. Pacjentowi groziła amputacja **kończyny** z prawie połową **miednicy**. Zabieg **wszczepienia** wydrukowanych części trwał pięć godzin, a przygotowania do operacji zajęły osiem tygodni. W poznańskim szpitalu implanty 3D stosowane były już wcześniej m.in. przy operacjach wszczepiania implantów kości **biodra** i ręki.

(6) _____
Szpital w Trzebnicy specjalizuje się w **przyszywaniu** rąk pacjentom od ponad 30 lat. Mężczyzna spod Radomia bez ręki żył 12 lat. W 2000 roku został zakwalifikowany do transplantacji. Sześć lat później znaleziono odpowiedniego dawcę i zespół chirurgów przystąpił do operacji. Lekarze musieli dopasować **naczynia, mięśnie, skórę, kości** i nerwy. Trwało to kilkanaście godzin. Zabieg się udał, przeszczep nie został **odrzucony**.

1966
pierwsze udane przeszczepienie nerki ze zwłok

1985
pierwsze udane przeszczepienie serca

2006
pierwsze przeszczepienie ręki

2013
pierwsze przeszczepienie twarzy

1990 – pierwsze udane przeszczepienie wątroby u dziecka

2015 - pierwsza operacja miednicy z użyciem technologii druku 3D

TRANSLANTOWAĆ, AMPUTOWAĆ

Czasowniki: transplantować i amputować to **czasowniki dwuaspektowe**.

Czasowników, które występują w aspekcie dokonanym i niedokonanym jest we współczesnej polszczyźnie ponad 70. Większość z nich to wyrazy obcego pochodzenia. Polskie czasowniki dwuaspektowe to: *ciąć, mianować, potrafić, ranić, razić, stać, tchnąć, wydatkować*.